

Haaglanden nat en droog

Carl Pauwe, Hotspotcoördinator

Kennis voor Klimaat Projectendag, 7 april 2011

Opzet sessie

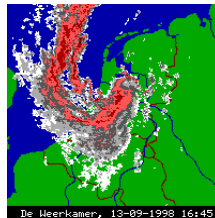
1. Waterkader Haaglanden
 - Kennisprogramma en Hotspot Haaglanden
2. Regionale klimaatadaptatiestrategie
 - Hoe verleiden we private partijen?
 - Welke informatie hebben we nodig voor (betere) besluitvorming?
 - Hoe verankeren we adaptatie?
 - Samenwerking met Deltaprogramma?
3. Gebruiken van opbrengst van vandaag

Terugblik

Wateroverlast eind jaren '90 leidde tot:

- Regionaal Bestuursakkoord Water in regio Haaglanden (2006)
- Oprichting samenwerkingsverband Waterkader Haaglanden

In essentie...

- Samenwerking publiek, privaat, kennisinstellingen
- Driehoek Ruimte - water - economie
- Essentie: praktijkontwikkeling

Kennis- en innovatie-programma "Ruimte voor water en economie in Haaglanden" (2006-2011)

Focus: Wateroverlast

- Onderzoek en experimenten
- Proeftuinen + generiek onderzoek
- Subsidiebudget: € 3,0 mln

Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat Hotspot Haaglanden (2008-2014)

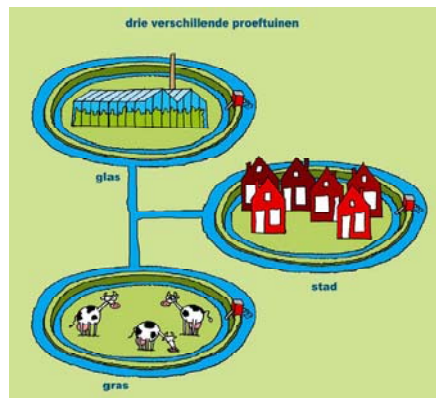
Focus: Klimaatadaptatie

- Onderzoek (en experimenten)
- Subsidiebudget: € 5,25 mln

Kennisonwikkeling langs 2 sporen

- Proeftuinen: Plaspoelpolder, Noordpolder, Het Nieuwe Water, Midden-Delfland, Waalblok, Oranjepolder, Rijswijk-Zuid
- Generiek onderzoek

Generiek onderzoek, o.a.

- Watergame Haaglanden
- 3Di-waterbeheer
- Waterberging op natuurgras sportveld
- Watersysteem als energiebuffer
- Wiki met Waterwerkvormen

Hotspot Haaglanden

Ontwikkeling van klimaatadaptatiestrategie

Ambities	Verschuif	Bedreigingen	Kansen	Adaptatie mogelijkheden
Glas: vitale innovatieve glassector	<ul style="list-style-type: none"> Toename neerslag Droogte Temperatuurstijging 	<ul style="list-style-type: none"> Wateroverlast Hagel Watervoorziening Verzilting 	<ul style="list-style-type: none"> International concurrentievoordeel Lagere energiekosten Langer groeiseizoen 	Uit te werken in adaptatiestrategie
Stad: leefbare steden	<ul style="list-style-type: none"> Toename neerslag Droogte Temperatuurstijging 	<ul style="list-style-type: none"> Verdichtingsopgave Wateroverlast Volksgezondheid en welzijn (hittestress) 	<ul style="list-style-type: none"> Toerisme Delta innovatie: kenniseconomie en watertechnologie Multifunctionaliteit Beleving van de openbare ruimte 	
Gras: aantrekkelijk en toegankelijk groengebied en kustzone, boer als drager van het landschap behouden	<ul style="list-style-type: none"> Toename neerslag Droogte Temperatuurstijging 	<ul style="list-style-type: none"> Grondgebonden landbouw onder druk Achteruitgang veenweide natuur Bodemdaling 	<ul style="list-style-type: none"> Kansen voor recreatie en toerisme Extra urgentie voor Mooi Vitaal Delfland Nieuwe producten 	

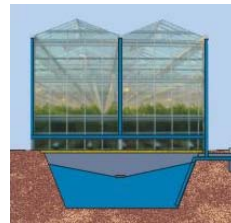
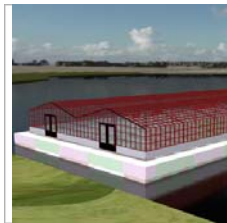
Belangrijke strategische vragen, o.a.

- *Woningbouwopgave:* hoe verder verdichten én klimaatbestendig worden? Issues op het gebied van leefbaarheid en volksgezondheid
- *Glastuinbouw:* herstructureringsopgave, vergroten zelfvoorzienendheid, andere producten: kansen benutten
- *Grasgebied:* Toekomst voor bestaande landbouw? aanpassen aan drogere omstandigheden en verzilting. Recreatie wordt belangrijker

Projecten 1^e tranche

- Gebiedsspecifieke verkenning effecten klimaatverandering, i.s.m. toekomstscenario's en trendmatige ontwikkelingen (HSHL06/12)
- Klimaat bij ruimtelijke keuzes (HSHL01)
- Regiospecifieke klimaatinformatie (HSHL05/HSRR04)
- Demonstratieproject meervoudig ruimtegebruik in de glastuinbouw (HSHL08)
- Toekomst veenweidegebied Hotspot Haaglanden (HSHL02)

Verkenning van klimaateffecten

- Agenderende functie
- Inzicht in effecten en impact op functies binnen Haaglanden
- Overzicht kennishiaten

Brede, gebiedsspecifieke verkenning van effecten van klimaatverandering, in samenhang met toekomstscenario's en trendmatige ontwikkelingen

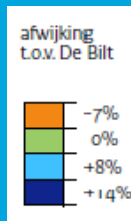
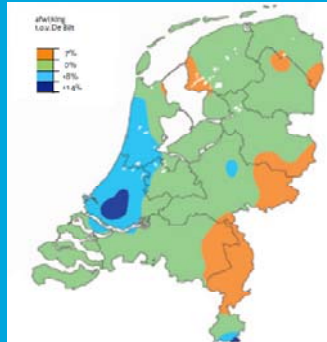
Managementsamenvatting

KvK rapportnummer: KvK/0308/2010

Regiospecifieke klimaatinformatie

Dagextremen

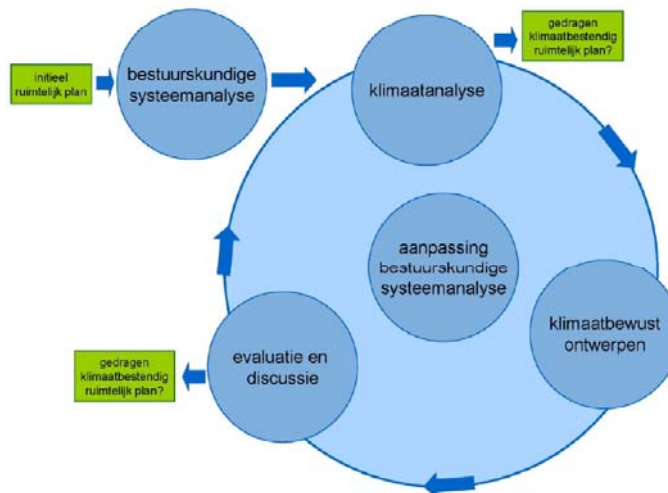

Waterkader
Haaglanden

Klimaat bij ruimtelijke keuzes

Ontwikkeling van dialoog ondersteunend afwegingskader

Waterkader
Haaglanden

Demonstratieproject meervoudig ruimtegebruik in de glastuinbouw

Geborgen water

Praktijkhandleiding Waterbergingskelder Waalblok

Auteur: Edoard van Aem e.o.

- Innovatie: 4B-concept
- Realisatie van waterbergingskelder in Waalblok

Rijk rapportnummer: RWR/03/2011 Rijkswaterstaat 179440070403 Type rapportnummer: 1054.08

Centrale vragen:

- Hoe verleiden we de markt tot het nemen van klimaatadaptieve maatregelen?
- Wat voor informatie hebben we op welk moment nodig voor betere besluitvorming?
- Hoe zorgen we voor (planologische) verankering van adaptatie?

Stellingen:

Adaptatie =

- PPS tot in haarvaten van beleid en beheer
- Scherper aan de wind zeilen door betere systeemkennis
- Zwaarder inzetten op meervoudig ruimtegebruik en juridische borging

